Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 28 lutego 2013 r.*

Poddanie szczególnej procedurze kontroli wyroku T-234/11 P — Skarga o stwierdzenie nieważności — Dopuszczalność — Termin na wniesienie skargi — Termin nieokreślony w przepisie prawa Unii — Pojęcie rozsądnego terminu — Wykładnia — Obowiązek sądu Unii uwzględnienia okoliczności właściwych dla każdej sprawy — Prawo do skutecznego środka zaskarżenia — Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej — Naruszenie spójności prawa Unii

W sprawie C-334/12 RX-II

mającej za przedmiot szczególną procedurę kontroli, na podstawie art. 256 ust. 2 akapit drugi TFUE, wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie T-234/11 P Arango Jaramillo i in. przeciwko EBI, wydanego w postępowaniu:

Oscar Orlando Arango Jaramillo, zamieszkały w Luksemburgu (Luksemburg),

María Esther Badiola, zamieszkała w Luksemburgu,

Marcella Bellucci, zamieszkała w Luksemburgu,

Stefan Bidiuc, zamieszkały w Grevenmacher (Luksemburg),

Raffaella Calvi, zamieszkała w Schuttrange (Luksemburg),

Maria José Cerrato, zamieszkała w Luksemburgu,

Sara Confortola, zamieszkała w Weronie (Włochy),

Carlos D'Anglade, zamieszkały w Luksemburgu,

Nuno da Fonseca Pestana Ascenso Pires, zamieszkały w Luksemburgu,

Andrew Davie, zamieszkały w Medernach (Luksemburg),

Marta de Sousa e Costa Correia, zamieszkała w Itzig (Luksemburg),

Nausica Di Rienzo, zamieszkała w Luksemburgu,

José Manuel Fernandez Riveiro, zamieszkały w Sandweiler (Luksemburg),

Eric Gällstad, zamieszkały w Rameldange (Luksemburg),

Andres Gavira Etzel, zamieszkały w Luksemburgu,

* Język postępowania: francuski.

Igor Greindl, zamieszkały w Canach (Luksemburg),

José Doramas Jorge Calderón, zamieszkały w Luksemburgu,

Monica Lledó Moreno, zamieszkała w Sandweiler,

Antonio Lorenzo Ucha, zamieszkały w Luksemburgu,

Juan Antonio Magaña-Campos, zamieszkały w Luksemburgu,

Petia Manolova, zamieszkała w Bereldange (Luksemburg),

Ferran Minguella Minguella, zamieszkały w Gonderange (Luksemburg),

Barbara Mulder-Bahovec, zamieszkała w Luksemburgu,

István Papp, zamieszkały w Luksemburgu,

Stephen Richards, zamieszkały w Blaschette (Luksemburg),

Lourdes Rodriguez Castellanos, zamieszkała w Sandweiler,

Daniela Sacchi, zamieszkała w Mondorf-les-Bains (Luksemburg),

Maria Teresa Sousa Coutinho da Silveira Ramos, zamieszkała w Almargem do Bispo (Portugalia),

Isabelle Stoffel, zamieszkała w Mondorf-les-Bains,

Fernando Torija, zamieszkały w Luksemburgu,

María del Pilar Vargas Casasola, zamieszkała w Luksemburgu,

Carolina Vento Sánchez, zamieszkała w Luksemburgu,

Pé Verhoeven, zamieszkały w Brukseli (Belgia),

Sabina Zajc, zamieszkała w Contern (Luksemburg),

Peter Zajc, zamieszkały w Contern,

przeciwko

Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu (EBI),

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen (sprawozdawca), prezes izby, J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu O.O. Aranga Jaramilla oraz 34 innych członków personelu Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) przez B. Cortese, avocat,

— w imieniu Europejskiego Banku Inwestycyjnego przez C. Gómeza de la Cruza oraz T. Gilliamsa, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Curralla, H. Kraemera oraz D. Martin, działających w charakterze pełnomocników,

uwzględniając art. 62a i art. 62b akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,

po wysłuchaniu rzecznika generalnego,

wydaje następujący

Wyrok

1 Przedmiotem niniejszego postępowania jest poddanie szczególnej procedurze kontroli wyroku Sądu Unii Europejskiej (izba ds. odwołań) z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie T-234/11 P Arango Jaramillo i in. przeciwko EBI (zwanego dalej „wyrokiem z dnia 19 czerwca 2012 r.”), na mocy którego Sąd ten oddalił odwołanie wniesione przez O.O. Aranga Jaramilla i 34 innych członków personelu Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) (zwanych dalej „zainteresowanymi członkami personelu”) od postanowienia Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej z dnia 4 lutego 2011 r. w sprawie F-34/10 Arango Jaramillo i in. przeciwko EBI (zwanego dalej „postanowieniem z dnia 4 lutego 2011 r.”), odrzucającego jako niedopuszczalną z powodu niezachowania terminu skargi tych członków personelu mającej na celu, po pierwsze stwierdzenie nieważności ich odcinków wynagrodzeń za luty 2010 r. w zakresie, w jakim te odcinki wynagrodzeń uwzględniały decyzje EBI o podwyższeniu składek zainteresowanych członków personelu do systemu emerytalnego, oraz po drugie, zasądzenie od EBI odszkodowania na ich rzecz.

2 Szczególna procedura kontroli dotyczy kwestii, czy wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. narusza jedność lub spójność prawa Unii z tego względu, że po pierwsze, Sąd Unii Europejskiej, orzekający jako instancja odwoławcza zinterpretował w tym wyroku pojęcie rozsądnego terminu w kontekście wniesienia przez członków personelu EBI skargi o stwierdzenie nieważności niekorzystnego dla nich aktu wydanego przez ten bank jako termin, którego przekroczenie powoduje automatycznie wniesienie skargi po terminie, i w rezultacie prowadzi do niedopuszczalności tej skargi, a sąd Unii nie jest przy tym zobowiązany do uwzględnienia szczególnych okoliczności danego przypadku, oraz, po drugie, ponieważ taka interpretacja pojęcia „rozsądnego terminu” może naruszać prawo do skutecznego środka zaskarżenia, zagwarantowanego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).

Ramy prawne

Regulamin pracowniczy urzędników Unii Europejskiej

3 Artykuł 91 Regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej, ustanowionego rozporządzeniem Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. ustanawiającym Regulamin pracowniczy urzędników i warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich oraz ustanawiającym specjalne środki stosowane tymczasowo wobec urzędników Komisji (Dz.U. L 56, s. 1), zmienionym rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 723/2004 z dnia 22 marca 2004 r. (Dz.U. L 124, s. 1) (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym urzędników"), stanowi:

„1. Trybunał Sprawiedliwości [Unii Europejskiej] jest właściwy w zakresie rozstrzygania wszelkich sporów pomiędzy Wspólnotami a osobami, wobec których stosuje się niniejszy regulamin pracowniczy, w zakresie zgodności z prawem aktu, z którym wiążą się niekorzystne skutki dla danej osoby w rozumieniu art. 90 ust. 2 […].

2. Skarga do Trybunału Sprawiedliwości [Unii Europejskiej] jest dopuszczalna jedynie w przypadkach, gdy:

— do organu powołującego złożono wcześniej zażalenie zgodnie z art. 90 ust. 2 z zachowaniem terminu tam przewidzianego, oraz

— zażalenie zostało rozstrzygnięte odmownie w drodze wyraźnej lub dorozumianej decyzji.

3. Skargę na podstawie ust. 2 wnosi się w terminie trzech miesięcy […]".

4 Zgodnie z art. 100 § 3 regulaminu postępowania przed Sądem do spraw Służby Publicznej wskazany trzymiesięczny termin procesowy jest przedłużany o dziesięciodniowy termin uwzględniający odległość.

Regulamin pracowniczy EBI

5 W dniu 20 kwietnia 1960 r. Rada Dyrektorów EBI przyjęła regulamin pracowniczy banku, który od tego czasu został wielokrotnie zmieniony. Regulamin ten przewiduje w art. 41 dotyczącym środków odwoławczych, że sądy Unii są właściwe w zakresie rozstrzygania skarg dotyczących sporów między EBI i członkami jego personelu, nie określając przy tym terminu na wniesienie tych skarg.

Okoliczności powstania sporu w sprawie będącej przedmiotem szczególnej procedury kontroli

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

6 Zainteresowani członkowie personelu są pracownikami EBI.

7 Od dnia 1 stycznia 2007 r. odcinki wynagrodzenia członków personelu EBI są sporządzane nie w tradycyjnej papierowej formie, ale w formie elektronicznej. Od tamtego czasu są one co miesiąc wprowadzane do systemu informatycznego EBI o nazwie „Peoplesoft" i w ten sposób każdy członek personelu ma do nich dostęp ze swojego komputera służbowego.

8 W sobotę 13 lutego 2010 r. odcinki wynagrodzenia za luty 2010 r. zostały wprowadzone do systemu informatycznego „Peoplesoft". Odcinki te uwzględniały, w odróżnieniu od odcinków za styczeń 2010 r., podwyższenie składek do systemu emerytalnego będące wynikiem decyzji podjętych przez EBI w ramach reformy systemu emerytalnego członków jego personelu.

Postanowienie z dnia 4 lutego 2011 r.

9 Jak wynika z pkt 15 i 16 postanowienia z dnia 4 lutego 2011 r., Sąd do spraw Służby Publicznej uznał – uwzględniając, po pierwsze, fakt, iż zainteresowani członkowie personelu zapoznali się z treścią ich odcinków wynagrodzenia za luty 2010 r. dopiero w dniu 15 lutego 2010 r. oraz, po drugie, dziesięciodniowy termin uwzględniający odległość – że termin na wniesienie skargi przysługujący tym członkom personelu upływał w dniu 25 maja 2010 r.

10 Tymczasem zgodnie z pkt 17 wskazanego postanowienia skarga zainteresowanych członków personelu wpłynęła za pośrednictwem poczty elektronicznej do sekretariatu Sądu do spraw Służby Publicznej dopiero w nocy z wtorku, 25 maja na środę, 26 maja 2010 r., a dokładnie w dniu 26 maja 2010 r. o godzinie 00.00.

11 W tej skardze zainteresowani członkowie personelu wnosili, po pierwsze, o stwierdzenie nieważności ich odcinków wynagrodzenia za luty 2010 r. oraz, po drugie, o zasądzenie od EBI symbolicznej kwoty 1 EUR z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę.

12 W odrębnym piśmie skierowanym do sekretariatu Sądu do spraw Służby Publicznej EBI, na podstawie art. 78 regulaminu postępowania przed tym Sądem, wniósł o orzeczenie niedopuszczalności skargi bez badania sprawy co do istoty.

13 Postanowieniem z dnia 4 lutego 2011 r. rzeczony Sąd odrzucił skargę jako niedopuszczalną. Orzekł on zasadniczo, że termin na wniesienie skargi upłynął w dniu 25 maja 2010 r., w związku z czym skarga sporządzona przez skarżących, która wpłynęła drogą elektroniczną do sekretariatu tego Sądu dopiero w dniu 26 maja 2010 r. o godzinie 00.00, została wniesiona po upływie terminu i w konsekwencji jest niedopuszczalna. Sąd ten nie uwzględnił argumentów rzeczonych członków personelu opartych, po pierwsze, na naruszeniu ich prawa do skutecznego środka zaskarżenia oraz, po drugie, na wystąpieniu nieprzewidywalnych okoliczności lub siły wyższej.

Wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r.

14 Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2012 r. Sąd Unii Europejskiej oddalił odwołanie wniesione przez zainteresowanych członków personelu, utrzymując w mocy postanowienie z dnia 4 lutego 2011 r.

15 W pierwszej kolejności w pkt 22–25 wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r. rzeczony Sąd przypomniał w istocie orzecznictwo, zgodnie z którym w braku jakiegokolwiek przepisu określającego termin na wniesienie skargi w sporach pomiędzy EBI i członkami jego personelu wniesienie takiej skargi powinno nastąpić w „rozsądnym terminie", który powinien być oceniany w zależności od okoliczności danego przypadku. Uznawszy w pkt 26 tego wyroku, że trzymiesięczny termin określony w art. 91 ust. 3 regulaminu pracowniczego urzędników w odniesieniu do sporów między instytucjami i organami Unii Europejskiej a ich urzędnikami lub członkami ich personelu stanowi „istotne narzędzie porównawcze", ponieważ pod względem charakteru spory te są porównywalne ze sporami między EBI i członkami jego personelu w przedmiocie aktów EBI niekorzystnych dla nich, którzy domagają się stwierdzenia ich nieważności, Sąd ten w pkt 27 wspomnianego wyroku orzekł, powołując się na niektóre ze swoich poprzednich wyroków, że taki trzymiesięczny termin powinien „zasadniczo" zostać uznany za rozsądny.

16 We wspomnianym pkt 27 wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r. Sąd Unii Europejskiej doszedł na tej podstawie do wniosku, że „a contrario […] skargę wniesioną przez członka personelu EBI po upływie trzymiesięcznego terminu przedłużonego o dziesięciodniowy termin uwzględniający odległość należy co do zasady uważać za wniesioną w terminie, który nie jest rozsądny". Dodał on, że taka wykładnia a contrario jest dopuszczalna, „ponieważ ścisłe przestrzeganie uregulowań dotyczących terminów procesowych pozwala chronić pewność prawa i zapobiegać wszelkiej dyskryminacji lub arbitralnemu traktowaniu w wymiarze sprawiedliwości".

17 W drugiej kolejności, w pkt 30 wskazanego wyroku Sąd Unii Europejskiej nie zgodził się z zarzutem zainteresowanych członków personelu, że Sąd do spraw Służby Publicznej, zamiast zastosować zasadę dochowania rozsądnego terminu, która z natury jest elastyczna i obejmuje konkretne wyważenie kolidujących ze sobą interesów, przyjął za podstawę dochowanie ścisłego terminu trzech miesięcy, mające charakter ścisły i ogólny. Uznał on w szczególności, że Sąd do spraw Służby Publicznej ograniczył się do zastosowania „zasady prawnej […], która wynika wyraźnie i jednoznacznie z wykładni a contrario orzecznictwa [Sądu Unii Europejskiej przytoczonego w pkt 27 wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r.]", stanowiącej szczególne zastosowanie dochowania rozsądnego terminu w sporach pomiędzy EBI i członkami jego personelu, które są w istotnym stopniu podobne do sporów pomiędzy Unią a jej urzędnikami i członkami personelu. Sąd Unii Europejskiej dodał, że „rzeczona zasada, która opiera się na ogólnym domniemaniu, zgodnie z którym termin trzech miesięcy jest co do zasady wystarczający, aby umożliwić członkom personelu EBI ocenę zgodności z prawem aktów tego banku niekorzystnych dla nich i ewentualnie sporządzenie skargi, nie zobowiązuje sądu Unii, który ma ją stosować, do uwzględnienia okoliczności każdego przypadku i w szczególności przystąpienia do konkretnego wyważenia kolidujących ze sobą interesów".

18 W pkt 33–35 wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r. Sąd Unii Europejskiej odwołał się do tego rozumowania dotyczącego ustalenia terminu na wniesienie skargi, aby wykluczyć uwzględnienie zarówno faktu, że jak zostało podniesione, wystąpiła awaria elektryczna, która opóźniła wysłanie skargi, jak i okoliczności, iż EBI nie wywiązał się z ciążącego na nim obowiązku normatywnego w zakresie określenia ścisłego terminu na wniesienie skargi oraz niektórych innych szczególnych okoliczności tego przypadku, na które powołali się zainteresowaniu członkowie personelu.

19 W pkt 42–43 rzeczonego wyroku Sąd Unii Europejskiej nie uwzględnił również argumentacji zainteresowanych członków personelu dotyczącej naruszenia zasady proporcjonalności i prawa do skutecznej ochrony sądowej.

20 Wreszcie wskazany Sąd w pkt 51–58 wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r. oddalił zarzut zainteresowanych członków personelu dotyczący odmowy uznania przez Sąd do spraw Służby Publicznej okoliczności, które doprowadziły do spóźnionego wniesienia skargi za nieprzewidywalne okoliczności lub siłę wyższą. W pkt 59–66 tego wyroku Sąd Unii Europejskiej nie uwzględnił również zarzutu rzeczonych członków personelu opartego na wypaczeniu dowodów dotyczących wystąpienia nieprzewidywalnych okoliczności lub siły wyższej.

Postępowanie przed Trybunałem

21 W wyniku wniosku pierwszego rzecznika generalnego o poddanie wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r. szczególnej procedurze kontroli specjalna izba przewidziana w art. 123b regulaminu postępowania przed Trybunałem w brzmieniu obowiązującym w dniu przedstawienia tego wniosku, uznała w decyzji z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie C-334/12 RX szczególna procedura kontroli Arango Jaramillo i in. przeciwko EBI, że należy poddać ten wyrok szczególnej procedurze kontroli w celu określenia, czy narusza on jedność lub spójność prawa Unii.

22 Co się tyczy przedmiotu szczególnej procedury kontroli, rzeczona decyzja z dnia 12 lipca 2012 r. wskazała dwa szczególne powody uzasadniające wszczęcie takiej szczególnej procedury kontroli. W pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć, czy uznawszy, tak jak Sąd do spraw Służby Publicznej, że w ramach oceny, czy termin, w którym skarga o stwierdzenie nieważności została wniesiona przez członków personelu EBI na akt dla nich niekorzystny wydany przez EBI, jest rozsądny, sąd Unii nie musi uwzględniać szczególnych okoliczności każdego przypadku, Sąd Unii Europejskiej przyjął wykładnię zgodną z orzecznictwem Trybunału, według której rozsądny charakter terminu, nieokreślonego w prawie pierwotnym lub wtórnym Unii, powinien być oceniany w zależności od właściwych dla każdej sprawy okoliczności.

23 W drugiej kolejności należy ustalić, czy wykładnia Sądu Unii Europejskiej, przypisująca skutek prekluzyjny przekroczeniu terminu na wniesienie skargi, który nie został określony ani w prawie pierwotnym, ani w prawie wtórnym Unii Europejskiej nie narusza prawa do skutecznego środka zaskarżenia, zagwarantowanego w art. 47 karty.

24 W razie gdyby należało uznać, że wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. narusza prawo, zajdzie potrzeba zbadania, czy i ewentualnie w jakim zakresie wyrok ten narusza jedność lub spójność prawa Unii.

W przedmiocie kwestii będących przedmiotem szczególnej procedury kontroli

25 Na wstępie należy stwierdzić, że żaden tekst prawa Unii nie ustala terminu na wniesienie przez członka personelu EBI skargi o stwierdzenie nieważności aktu tego banku, który jest dla niego niekorzystny.

26 Należy ponadto stwierdzić, że w wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r. Sąd Unii Europejskiej, przypomniawszy w pkt 22–25 tego wyroku, iż kwestia, czy skarga o stwierdzenie nieważności została wniesiona w „rozsądnym terminie", obejmuje uwzględnienie ogółu okoliczności danego przypadku, orzekł, że skarga zainteresowanych członków personelu jest niedopuszczalna, gdyż została wniesiona po terminie z pominięciem okoliczności właściwych dla danego przypadku.

27 Orzekając w ten sposób, wskazany Sąd odszedł również od orzecznictwa Trybunału dotyczącego pojęcia rozsądnego terminu, do którego odwołuje się on jednak w pkt 25 wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r.

28 Z rzeczonego orzecznictwa wynika bowiem, że jeżeli czas trwania postępowania nie jest określony przepisem prawa Unii, „rozsądny" charakter terminu, w którym instytucja przyjęła dany akt, powinien być oceniany w zależności od ogółu okoliczności właściwych dla każdej sprawy, a w szczególności znaczenia sporu dla zainteresowanego, złożoności sprawy i zachowania stron (zob. podobnie wyrok z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-8375, pkt 187).

29 Trybunał orzekł w pkt 192 rzeczonego wyroku, że rozsądny charakter terminu nie może być określony poprzez odniesienie do szczególnej górnej granicy, ustalonej w sposób abstrakcyjny, lecz powinien być oceniany w każdym przypadku w zależności od okoliczności sprawy.

30 Ten obowiązek ciążący na instytucjach i organach Unii zachowania w ramach postępowań administracyjnych rozsądnego terminu, który nie może być określony poprzez odniesienie do szczególnej maksymalnej granicy, ustalonej w sposób abstrakcyjny, został następnie potwierdzony przez Trybunał (zob. w szczególności wyroki: z dnia 30 listopada 2006 r. w sprawie C-293/05 Komisja przeciwko Włochom, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo, a także z dnia 7 kwietnia 2011 r. w sprawie C-321/09 P Grecja przeciwko Komisji, pkt 33, 34).

31 Taka wykładnia pojęcia rozsądnego terminu nie jest – wbrew temu, co twierdzą EBI i Komisja Europejska w uwagach na piśmie – ważna jedynie w sytuacji, gdy należy rozstrzygnąć kwestię rozsądnego czasu trwania postępowania administracyjnego lub sądowego, które nie jest ograniczone wiążącym terminem określonym przez normę prawa Unii.

32 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że podejście przyjęte w orzecznictwie, o którym mowa w pkt 28–30 niniejszego wyroku, zachowuje ważność również w odniesieniu do kwestii, która bezpośrednio wpływa na dopuszczalność skargi, czyli kwestii terminu, w którym zainteresowany powinien zwrócić się do danej instytucji o przekazanie pełnego tekstu aktu, który nie został opublikowany i nie został mu doręczony dla potrzeb szczegółowego zapoznania się z nim w celu zażądania stwierdzenia jego nieważności (zob. postanowienie z dnia 10 listopada 2011 r. w sprawie C-626/10 P Agapiou Joséphidès przeciwko Komisji i EACEA, pkt 127, 128, 130, 131). Wreszcie podobnie Trybunał uzależnia dopuszczalność wniosków o zwrot kosztów poniesionych przed sądem Unii od zachowania rozsądnego terminu pomiędzy ogłoszeniem wyroku, w którym orzeczono o kosztach, a wnioskiem o ich zwrot od drugiej strony sporu (zob. postanowienie z dnia 21 czerwca 1979 r. w sprawie 126/76 DEP Diez przeciwko Komisji, Rec. s. 2131, pkt 1).

33 Wynika stąd, że o ile orzecznictwo Trybunału przytoczone w pkt 28 i 30 niniejszego wyroku odnosi się bez wątpienia do kwestii rozsądnego czasu trwania postępowania administracyjnego, w sytuacji gdy żaden przepis prawa Unii nie określa szczególnego terminu dotyczącego prowadzenia tego postępowania, to należy jednak zastosować pojęcie rozsądnego terminu w taki sam sposób wówczas, gdy pojęcie to dotyczy skargi lub wniosku, dla których żaden przepis prawa Unii nie przewidział terminu, w którym ta skarga lub ten wniosek powinny być wniesione. W obydwu przypadkach sąd Unii powinien uwzględnić okoliczności właściwe dla danego przypadku.

34 Taką wykładnię, zapewniającą spójne zastosowanie pojęcia rozsądnego terminu, do którego sąd Unii odwołuje się w różnych sytuacjach, przyjął ponadto Sąd Unii Europejskiej w orzecznictwie poprzedzającym wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r.

35 W postanowieniu Sądu z dnia 15 września 2010 r. w sprawie T-157/09 P Marcuccio przeciwko Komisji, w odniesieniu do którego Trybunał uznał, że nie należy wszczynać szczególnej procedury kontroli (zob. decyzja Trybunału z dnia 27 października 2010 r. w sprawie C-478/10 RX szczególna procedura kontroli Marcuccio przeciwko Komisji), Sąd Unii Europejskiej przypomniał w pkt 47 rzeczonego postanowienia, że w braku obowiązującego uregulowania odnośnie do terminu złożenia wniosku o odszkodowanie w ramach stosunku pracy łączącego urzędnika z zatrudniającą go instytucją, omawiany wniosek należy złożyć w „rozsądnym terminie", który ustala się w świetle okoliczności danego przypadku.

36 Ponadto w wyroku Sądu z dnia 6 marca 2001 r. w sprawie T-192/99 Dunnett i in. przeciwko EBI, Rec. s. II-813, wyłącznie w wyniku zbadania okoliczności danego przypadku Sąd Unii Europejskiej w pkt 58 tego wyroku orzekł, że „odwołując się do terminów przewidzianych w art. 90 i 91 regulaminu pracowniczego [urzędników], należy stwierdzić, że skarżący wnieśli skargę w rozsądnym terminie" [zob. w odniesieniu do sporów między Europejskim Bankiem Centralnym (EBC) a członkami jego personelu postanowienie Sądu z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie T-20/01 Cerafogli i in. przeciwko EBC, RecFP s. I-A-235, II-1075, pkt 63].

37 Ponadto w postanowieniu Sądu z dnia 6 grudnia 2002 r. w sprawie T-275/02 R D przeciwko EBI, RecFP s. I-A-259, II-1295, prezes rzeczonego Sądu, przypomniawszy, w pkt 33 tego postanowienia, że trzymiesięczny termin na wniesienie skargi o stwierdzenie nieważności decyzji EBI powinien co do zasady być uznany za rozsądny, oraz stwierdziwszy w pkt 38 tego postanowienia, że skarga w rozważanej sprawie została wniesiona pięć miesięcy po przyjęciu zaskarżonej decyzji, uznał, że skarga została wniesiona po terminie dopiero w wyniku badania, które doprowadziło do orzeczenia

w pkt 39 wskazanego postanowienia, iż skarżąca nie powołała się na żadną szczególną okoliczność, która mogła uzasadnić przekroczenie tego trzymiesięcznego terminu i zrównoważenie wymogu pewności prawa.

38 Należy dodać, że wykładnia pojęcia rozsądnego terminu przyjęta w pkt 33 i 34 niniejszego wyroku nie oznacza wbrew temu, co sugeruje EBI w uwagach na piśmie, że zgodność z prawem aktów przyjmowanych przez ten organ mogłaby być kwestionowana w sposób nieograniczony, ponieważ zastosowanie tego pojęcia zgodnie z orzecznictwem Trybunału ma właśnie na celu wykluczenie, aby sąd Unii badał zasadność skargi wniesionej w terminie uznanym za nierozsądny.

39 Przyjętej wykładni, wbrew temu, co twierdzi EBI w uwagach na piśmie, nie może również podważać wyrok z dnia 22 maja 1990 r. w sprawie C-70/88 Parlament przeciwko Radzie, Rec. s. I-2041, w którym Trybunał – w sytuacji gdy Parlament Europejski nie posiadał prawa wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 173 traktatu EWG (następnie art. 173 WE, następnie, po zmianie, art. 230 WE) – przyznał, że było dopuszczalne, aby instytucja ta wniosła do Trybunału skargę o stwierdzenie nieważności. W sprawie tej dwumiesięczny termin na wniesienie skargi, który został określony w tym artykule, miał obowiązywać równie rygorystycznie zarówno Parlament, jak i instytucje wymienione w tym przepisie. Natomiast w niniejszej sprawie, w której art. 41 regulaminu pracowniczego EBI nie określa terminu na wniesienie skargi, lecz ogranicza się do ustanowienia właściwości sądu Unii w zakresie rozstrzygania sporów pomiędzy EBI i członkami jego personelu, sąd ten wobec braku odpowiednich przepisów w rzeczonym regulaminie ma obowiązek zastosowania pojęcia rozsądnego terminu. Pojęcie to, które zakłada uwzględnienie wszystkich okoliczności danego przypadku, nie może być zatem rozumiane jako szczególny termin zawity. W rezultacie trzymiesięczny termin przewidziany w art. 91 ust. 3 regulaminu pracowniczego urzędników nie może znajdować zastosowania poprzez analogię jako termin zawity do członków personelu EBI, w sytuacji gdy wnoszą oni skargę o stwierdzenie nieważności aktu przyjętego przez ten bank, który jest dla nich niekorzystny.

40 Co się tyczy wreszcie kwestii, czy stwierdzając prekluzję w razie przekroczenia rozsądnego terminu, który przysługuje zainteresowanym członkom personelu na wniesienie skargi, Sąd Unii Europejskiej naruszył prawo do skutecznego środka prawnego, należy przypomnieć, że zasada skutecznej ochrony sądowej stanowi ogólną zasadę prawa Unii, wyrażoną obecnie w art. 47 karty (zob. wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie C-389/10 P KME Germany i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-13125, pkt 119 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 W tym względzie art. 47 akapit pierwszy karty przewiduje, że każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w tym artykule. Według art. 47 akapit drugi każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy.

42 Zgodnie z wyjaśnieniami do tego postanowienia, które na mocy art. 6 ust. 1 akapit trzeci TUE i art. 52 ust. 7 karty winny być uwzględnione przy dokonywaniu wykładni tej karty, podstawą art. 47 akapit pierwszy karty jest art. 13 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dale „EKPC"), a art. 6 ust. 1 akapit drugi odpowiada art. 6 ust. 1 EKPC.

43 Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) dotyczącego wykładni art. 6 ust. 1 EKPC, do której należy się odwołać zgodnie z art. 52 ust. 3 karty wynika, że prawo do sądu nie jest prawem absolutnym. Wykonywanie tego prawa może podlegać ograniczeniom w szczególności w zakresie przesłanek dopuszczalności skargi. Jeżeli zainteresowani powinni spodziewać się, że zasady te będą stosowane, to stosowanie ich nie może jednak uniemożliwiać jednostkom korzystania z dostępnego im środka zaskarżenia (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 6 grudnia 2011 r. w sprawie Anastasakis przeciwko Grecji, skarga nr 41959/08, dotychczas nieopublikowany w *Recueil des arrêts et décisions*, § 24).

44 W niniejszym przypadku, w którym termin na wniesienie skargi przez członków personelu EBI na akty dla nich niekorzystne nie został uprzednio określony w przepisie prawa Unii ani ograniczony zgodnie z art. 52 ust. 1 karty, nie ulega wątpliwości, że zainteresowani członkowie personelu, w świetle orzecznictwa Trybunału dotyczącego stosowania pojęcia rozsądnego terminu, mogli spodziewać się nie tego, że Sąd Unii Europejskiej zastosuje względem wniesionej przez nich skargi termin zawity, lecz że Sąd ten ograniczy się do zastosowania wspomnianego orzecznictwa Trybunału w celu wydania orzeczenia w przedmiocie dopuszczalności tej skargi.

45 To wypaczenie pojęcia rozsądnego terminu spowodowało, że zainteresowani członkowie personelu nie mogli bronić swych praw związanych z wynagrodzeniem poprzez wniesienie skutecznego środka zaskarżenia do sądu z zachowaniem przesłanek przewidzianych w art. 47 karty.

46 W świetle powyższych uwag należy uznać, że Sąd Unii Europejskiej dokonał błędnej wykładni pojęcia rozsądnego terminu, wynikającego z orzecznictwa przywołanego w pkt 28–30 i 32 niniejszego wyroku i w rezultacie wypaczył samą istotę pojęcia rozsądnego terminu, uznawszy, iż w niniejszym przypadku należało zastosować „zasadę prawa", której ścisłe zastosowanie prowadzi do przyjęcia rozstrzygnięcia sprzecznego z rozstrzygnięciem wynikającym z orzecznictwa tego Sądu.

W przedmiocie zaistnienia naruszenia jedności lub spójności prawa Unii

47 Sąd Unii Europejskiej, uznając w wyroku z dnia 19 czerwca 2012 r., że termin na wniesienie skargi, który nie został określony w prawie pierwotnym lub wtórnym Unii, taki jak termin znajdujący zastosowanie w przypadku skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez członków personelu EBI na akt tego banku niekorzystny dla nich, jest terminem trzymiesięcznym, którego przekroczenie powoduje automatycznie złożenie skargi po terminie i w rezultacie prowadzi do niedopuszczalności tej skargi, dokonał zatem wykładni, która jest niezgodna z orzecznictwem Trybunału, według którego rozsądny charakter terminu powinien być oceniany w zależności od okoliczności właściwych dla każdej sprawy.

48 W rezultacie należy zbadać, czy i ewentualnie w jakim zakresie wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. narusza jedność lub spójność prawa Unii.

49 W tym względzie należy uwzględnić cztery następujące aspekty:

50 Po pierwsze, wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. stanowi pierwsze orzeczenie Sądu Unii Europejskiej, w którym Sąd ten oddalił odwołanie od postanowienia Sądu do spraw Służby Publicznej, w którym odrzucono jako niedopuszczalną – z uwagi na wniesienie jej po terminie – skargę o stwierdzenie nieważności wniesioną po upływie terminu bez uwzględnienia wszystkich okoliczności danego przypadku. Wyrok ten może zatem stanowić precedens dla przyszłych spraw (zob. podobnie wyrok z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie C-197/09 RX-II szczególna procedura kontroli M przeciwko EMEA, Zb.Orz. s. I-12033, pkt 62).

51 Po drugie, Sąd Unii Europejskiej odszedł w odniesieniu do pojęcia rozsądnego terminu od utrwalonego orzecznictwa Trybunału, jak zauważono w szczególności w pkt 28–30 i 32 niniejszego wyroku (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie szczególna procedura kontroli M przeciwko EMEA, pkt 63).

52 Po trzecie, naruszenia Sądu Unii Europejskiej dotyczą pojęcia proceduralnego, które nie należy wyłącznie do prawa służby publicznej, lecz znajduje zastosowanie niezależnie od rozważanej dziedziny (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie szczególna procedura kontroli M przeciwko EMEA, pkt 64).

53 Po czwarte i na koniec, pojęcie rozsądnego terminu i zasada skutecznej ochrony sądowej, które naruszył Sąd Unii Europejskiej zajmują istotne miejsce w porządku prawnym Unii (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie szczególna procedura kontroli M przeciwko EMEA, pkt 65). W szczególności prawo do wniesienia skutecznego środka zaskarżenia do sądu zagwarantowane w art. 47 karty, zgodnie z art. 6 TUE, ma taką samą moc prawną jak postanowienia traktatów.

54 W świetle ogółu tych okoliczności należy stwierdzić, że wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. narusza spójność prawa Unii, gdyż Sąd Unii Europejskiej jako instancja odwoławcza, zinterpretował pojęcie rozsądnego terminu w taki sposób, że skarga zainteresowanych członków personelu została odrzucona jako niedopuszczalna bez uwzględnienia szczególnych okoliczności danego przypadku.

55 W tych okolicznościach należy ustalić konsekwencje wynikające ze stwierdzonego naruszenia spójności prawa Unii.

56 Artykuł 62b akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej stanowi, że jeżeli Trybunał stwierdzi, że orzeczenie Sądu narusza spójność prawa Unii, kieruje sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd, który jest związany orzeczeniem Trybunału co do kwestii prawnych. Kierując sprawę do ponownego rozpoznania, Trybunał może ponadto określić, które ze skutków orzeczenia Sądu uważa się za ostateczne wobec stron sporu. Na zasadzie wyjątku Trybunał może wydać ostateczne orzeczenie, jeżeli rozstrzygnięcie sporu, przy uwzględnieniu rezultatu kontroli, wynika z ustaleń stanu faktycznego, na których zostało oparte orzeczenie Sądu.

57 Wynika z tego, że Trybunał nie może ograniczyć się wyłącznie do stwierdzenia naruszenia jedności lub spójności prawa Unii bez wyciągania wniosków z tego stwierdzenia wobec rozpatrywanego sporu. W niniejszym przypadku z powodu wymienionego w pkt 54 niniejszego wyroku należy uchylić wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r.

58 Zważywszy, że naruszenie spójności prawa Unii wynika w niniejszym przypadku z błędnej wykładni pojęcia rozsądnego terminu i naruszenia zasady prawa do skutecznej ochrony sądowej, ostateczne rozstrzygnięcie kwestii dopuszczalności skargi zainteresowanych członków personelu nie wynika z ustaleń stanu faktycznego, na których został oparty wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. i w rezultacie Trybunał nie może wydać ostatecznego orzeczenia w przedmiocie sporu na podstawie art. 62b akapit pierwszy zdanie trzecie statutu Trybunału.

59 W rezultacie należy skierować sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Unii Europejskiej, a nie, jak podnieśli zainteresowani członkowie personelu, przez Sąd do spraw Służby Publicznej w celu dokonania oceny, w świetle wszystkich okoliczności właściwych dla sprawy, rozsądnego charakteru terminu, w którym wnieśli oni skargę do Sądu do Spraw Służby Publicznej.

W przedmiocie kosztów

60 Zgodnie z art. 195 § 6 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli orzeczenie Sądu będące przedmiotem szczególnej procedury kontroli zostało wydane na podstawie art. 256 ust. 2 TFUE, Trybunał rozstrzyga o kosztach.

61 W braku szczególnych przepisów regulujących podział kosztów w ramach szczególnej procedury kontroli należy postanowić, że zainteresowani wymienieni w art. 23 statutu Trybunału oraz strony postępowania przed Sądem Unii Europejskiej, którzy przedstawili Trybunałowi dokumenty procesowe dotyczące kwestii będących przedmiotem kontroli, pokrywają własne koszty związane z tą procedurą.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

1) **Wyrok Sądu Unii Europejskiej (izba ds. odwołań) z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie T-234/11 P Arango Jaramillo i in. przeciwko EBI, narusza spójność prawa Unii, gdyż rzeczony Sąd, jako instancja odwoławcza zinterpretował pojęcie rozsądnego terminu, w kontekście wniesienia przez członków personelu Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) skargi o stwierdzenie nieważności aktu tego banku, który jest dla nich niekorzystny, jako trzymiesięczny termin, którego przekroczenie powoduje automatycznie wniesienie skargi po terminie i w rezultacie prowadzi do niedopuszczalności tej skargi, a sąd Unii nie jest przy tym zobowiązany do uwzględnienia okoliczności danego przypadku.**

2) **Rzeczony wyrok Sądu Unii Europejskiej zostaje uchylony.**

3) **Sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania przez Sąd Unii Europejskiej.**

4) **Oscar Orlando Arango Jaramillo i 34 innych członków personelu Europejskiego Banku Inwestycyjnego, których nazwiska zostały wymienione na początku niniejszego wyroku, a także ta ostatnia instytucja, Republika Portugalska i Komisja Europejska pokrywają własne koszty poniesione w związku ze szczególną procedurą kontroli.**

Podpisy